

to głównie braki kadrowe i niedociągnięcia organizacyjne, które „nadrabiane” są wydłużaniem czasu pracy zatrudnionych. Należy zaznaczyć, że praca ta jest akceptowana przez pracowników, ponieważ stanowi źródło dodatkowego dochodu i nie jest postrzegana jako naruszenie ich prawa do odpoczynku.

Wyniki kontroli wskazują na potrzebę:

- prawnego uregulowania zasady, aby pracownicy nowo przyjęci do pracy pod ziemią podlegali obowiązkowi odbycia okresu adaptacyjnego, w trakcie którego zapoznawani byłiby z zakładem górniczym, występującymi w nim zagrożeniami oraz podstawowymi zasadami bezpieczeństwa;
- zmiany przepisów prawa pracy, w celu ograniczenia możliwości zatrudnienia tego samego pracownika przez różne podmioty gospodarcze z naruszeniem odpoczynku tygodniowego, na tych samych lub zbliżonych stanowiskach, na których wymagana jest szczególna sprawność psychofizyczna;
- dalszych kontroli zakładów świadczących usługi na rzecz kopalń, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień dotyczących:
 - wywiązywania się służb bhp z obowiązków w zakresie nadzoru nad warunkami pracy,
 - przestrzegania przepisów o czasie pracy na stanowiskach, na których występuje nasilenie zagrożeń zawodowych,
 - sprawności urządzeń monitorujących stan zagrożeń naturalnych.

B. Podmioty gospodarcze świadczące usługi na rzecz zakładów górniczych – na powierzchni

Kontrolami objęto 20 zakładów, zatrudniających łącznie 1,7 tys. pracowników, w tym 373 kobiety. Były to zakłady o bardzo zróżnicowanej wielkości, zatrudniające od 2 (zakład wykonujący prace budowlane) do 300 pracowników (usługi i konserwacja sprzętu elektrycznego). Firmy te wykonują zadania głównie w obiektach kopalń, zlecających im prace związane m.in. z obsługą placów składowych i zwalów kamienia, obsługą łaźni i pralni, remontem maszyn i urządzeń górniczych, sprzątnięciem pomieszczeń biurowych, utrzymaniem terenów zielonych, a także obsługą i konserwacją sprzętu elektrycznego.

W kontrolowanych zakładach stwierdzono m.in. nieprawidłowości w zakresie **czasu pracy**. Dotyczyły one nieprzepracowania: przeciętnie pięciodniowego tygodnia pracy (25% zakładów); dopuszczalnego limitu godzin nadliczbowych w roku kalendarzowym (14% zakładów) oraz dopuszczalnego przeciętnego limitu godzin nadliczbowych w tygodniu (12% zakładów). Stwierdzono także niewypłacenie 19 pracownikom dodatków za pracę w godzinach nadliczbo-

wych (27% zakładów). Ujawniono ponadto przypadki zawierania **umów cywilnoprawnych** w sytuacji, gdy faktycznie wykonywana praca wyczerpywała znamiona stosunku pracy (praca na rzecz pracodawcy i pod jego kierunkiem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę).

We wszystkich zakładach pracodawcy utworzyli **służbę bhp**, przy czym w jednym z nich liczba pracowników tej służby nie była adekwatna do stanu zatrudnienia. Inspektorzy ustalili także, iż w pięciu zakładach służba bhp nie sporządzała okresowych analiz stanu bezpieczeństwa oraz analiz wypadków przy pracy pod kątem zastosowania właściwych środków profilaktycznych.

Nowo zatrudnieni pracownicy odbyli **przeszkolenie w zakresie bhp**. Stwierdzono jednak prowadzenie instruktaży stanowiskowych przez osoby nieodpowiednio do tego przygotowane. W dwóch zakładach pracownicy poddawani byli instruktażowi ogólnemu przed podpisaniem umów o pracę.

Ocenę ryzyka zawodowego przeprowadzono we wszystkich kontrolowanych zakładach. Nie dokonywano jednak jej weryfikacji po zmianie warunków pracy (33% zakładów). W dwóch zakładach pracodawca nie poinformował czterech pracowników o ryzyku związanym z wykonywaną pracą.

Najwięcej nieprawidłowości w zakresie bezpieczeństwa pracy dotyczyło **magazynowania i składowania** – ujawniono je w każdym kontrolowanym zakładzie. Nieprawidłowości te polegały m.in. na braku informacji o dopuszczalnym obciążeniu podłóg, stropów i urządzeń do składowania; niewłaściwym doborze miejsca składowania; nieprawidłowym sposobie składowania; braku instrukcji magazynowania i składowania; niewłaściwych urządzeniach do składowania (np. w składzie drewna stwierdzono pogięte uszkodzone stojaki wykonane z szyn). **Zły stan techniczny dróg i przejść komunikacyjnych** stwierdzono w 40% kontrolowanych zakładów.

Uwagę zwraca także **duża skala nieprawidłowości dotyczących obszarów newralgicznych dla bezpieczeństwa pracy**. Inspektorzy stwierdzali: brak odpowiednich urządzeń ochronnych i sterowniczych (25% zakładów); zły stan techniczny maszyn i urządzeń (31%); nieustalenie wykazu prac szczególnie niebezpiecznych oraz nieopracowanie szczegółowych wymagań bezpieczeństwa do ich prowadzenia (36%); niewłaściwą eksploatację urządzeń i instalacji energetycznych (37%); nieprawidłowe wyposażenie stanowisk pracy (26%); niewłaściwy stan techniczny zakładowych środków transportu (21%).

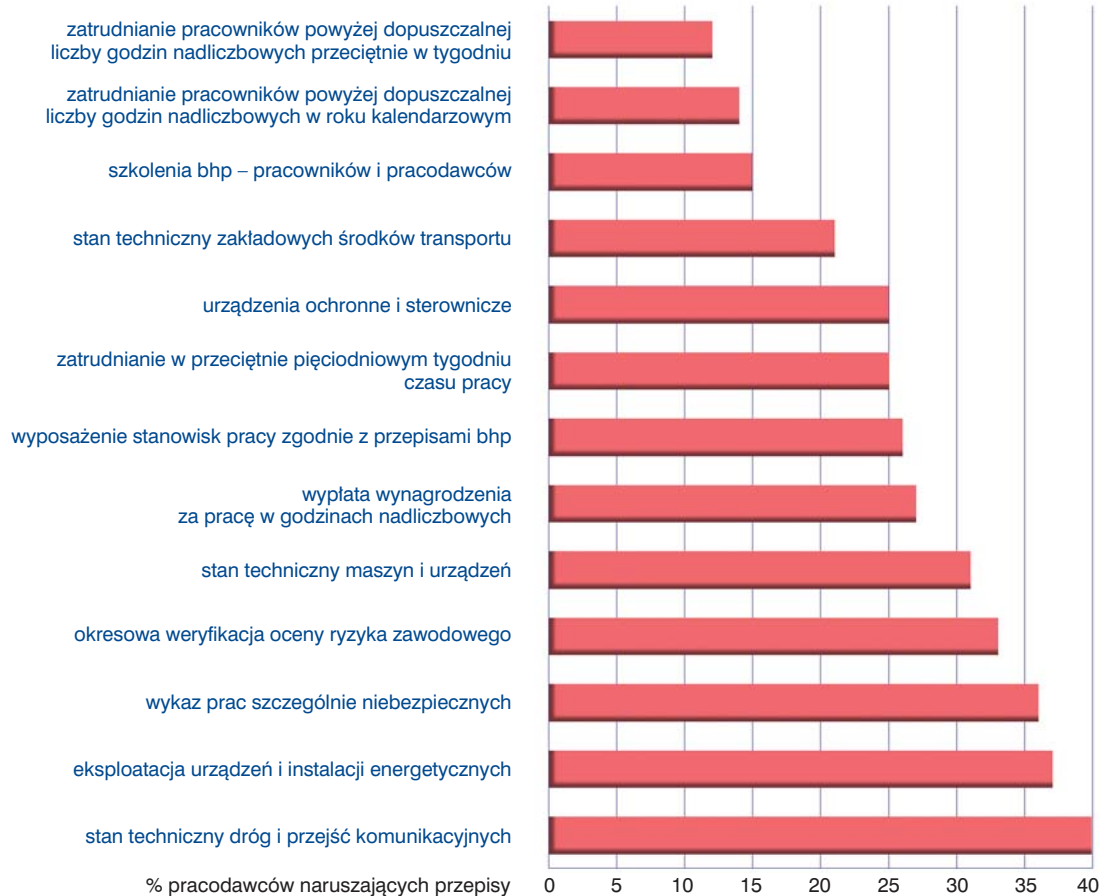
Warunki pracy w kontrolowanych zakładach należy więc uznać za **wysoce niezadowolające**. W jednym z zakładów, mimo ponownej kontroli, nie stwierdzono poprawy, zaś wykonywanie pracy niezgodnie z przepisami i zasadami bhp było tolerowane przez nadzór. W 2007 r. odnotowano w tym zakładzie 9 wypadków

przy pracy; ponadto przeprowadzone w 2008 r. pomiary czynników szkodliwych dla zdrowia wykazały znaczne przekroczenia NDS i NDN. W celu wyegzekwowania od pracodawcy przestrzegania przepisów bhp oraz zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków pracy, inspektor PIP wystąpił m.in. z wnioskiem do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o podwyższenie składki ubezpieczenia wypadkowego o 100%. Decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecz-

nych ww. składka została podwyższona o 100% do 31.03.2010 r.

Podsumowując wyniki kontroli, jako **przyczyny** nieprawidłowości należy wskazać przede wszystkim: brak dostatecznego nadzoru i tolerowanie przez kierownictwo zakładów odstępstw od obowiązujących przepisów i zasad bhp, a także niewywiązywanie się służby bhp z nałożonych obowiązków.

Wykres 47. Zakłady świadczące usługi na rzecz kopalń (na powierzchni) – naruszenia przepisów

Źródło: dane PIP.

Ze względu na niezadowalający stan bhp oraz brak perspektyw szybkiej poprawy, zwłaszcza w zakładach powstałych w wyniku restrukturyzacji powierzchniowych oddziałów kopalnianych, PIP będzie prowadzić dalsze kontrole warunków pracy w tego

rodzaju podmiotach gospodarczych. Wskazane jest również monitorowanie przestrzegania przepisów o wynagrodzeniach i czasie pracy oraz kontrola wywiązywania się służb bhp z nałożonych przepisami zadań.